 přednáška č.14

Efektivnost ve VS

 motto:

- Ve veřejném sektoru objektivně působí tendence k neefektivnosti, což ještě neznamená, že veřejný sektor musí být sám o sobě neefektivní.
- hrozí, že bude soustavně docházet k maximalizaci vstupů a minimalizaci výstupů

 příčiny:

- ↗ neziskový charakter
- ↗ užitek obtížně vyjádřitelný
- ↗ zprostředkovanost vztahu „užitná hodnota - plátce
- ↗ nehrozí bankrot (jednou zřízen, zřízen navždy)
- ↗ slabá nebo žádná konkurence (problém fixních nákladů)
- ↗

 (ne)efektivnost

- ↗ alokační
 - ↗ chybná alokace
 - ↗ zdroje jdou na něco, co nepřináší nejvyšší možný užitek (náklady příležitosti)
- ↗ produkční
 - ↗ „děláme to blbě“
 - ↗ sice správný výstup (jeho kombinace) ale, příliš draze produkovaná

Faktory efektivity aneb jak tendenci kompenzovat?

- čím a jak lze redukovat nebezpečí neefektivity?
- vytvořit prostředí pro „správná dílčí rozhodnutí“ => celková chyba nejmenší
- vnější a vnitřní faktory efektivity

vnější faktory

- politické uspořádání společnosti
- fungování ziskového sektoru.
- konkurenční prostředí mezi institucemi veřejného sektoru
- financování veřejného sektoru podle jeho výkonů a užiteků.

vnitřní faktory

- věda a technika
- struktura veškerých činností
- všechny formy dělby práce
- kvalifikace pracovníků
- iniciativa pracovníků
- systém řízení

příčiny neefektivity mohou prakticky spočívat:

- v chybném vymezení předmětu – toho co zajišťování prostřednictvím veřejného sektoru (**tedy CO a KOLIK**);
- v chybném nastavení systému získávání finančních prostředků (**Z ČEHO**);
- neodpovídající kapacity (kvantitativní a kvalitativní aspekt) (**KDE, KDO**);
- neefektivní chování poskytovatelů; neefektivní chování „klientů“.

 chybné vymezení předmětu

- regionální úroveň byla (chybně) určena pro rozhodování o alokaci zdrojů na produkci takových kolektivních statků, jejichž užítky buď výrazně přesahují území regionální jurisdikce, anebo mají naopak výrazně lokální povahu; oba případy vyvolávají obecně tendenci k zabezpečování jiné (zpravidla nižší) úrovně nabídky;

 Ale:

- větší či menší nesoulad mezi prostorovou rozprostřeností užitků z nejrůznějších kolektivních statků a teritoriem jurisdikce, která rozhoduje o alokaci zdrojů je obvyklý;
- zpravidla existují formální i neformální mechanismy řešení tohoto typu meziregionálních externalit;
- (v praxi se tedy jedná o případy, kdy např. o provozních nákladech a investicích zařízení, které má výrazně celonárodní charakter, rozhodují místní orgány);

 Financování – problémy když:

- nesoulad mezi vymezením odpovědnosti a rozsahem pravomocí
- odpovědnost přenesená na region není doprovázena dostatečnými pravomocemi a zdroji – vede často k pasivitě až rezignaci zejména na úroveň služeb
- Pokračování

 Mechanismus financování

- nastavená pravidla financování mohou působit distorzivně a vést k dlouhodobě neúnosným modelům chování (financování běžných výdajů z výnosů privatizace, zadlužování obcí).
- nastavená pravidla financování nepodporují vlastní iniciativu při zajišťování rozpočtových a mimorozpočtových příjmů.

Problém nesouladu kapacit

- kapacity v daném regionu jsou nedostatečné – řešení si vyžaduje vysoké investice, na které disponibilní zdroje nedostačují; míra naplnění cíle je tedy relativně nízká
- kapacity jsou nadměrné - vzniká neúnosný tlak na zdroje
- rozmístění kapacit v prostoru neodpovídá potřebám (poptávce);
- regionální autorita nedokáže stanovit odpovídající mechanismus, kterým by z nabídky institucí vybírala ty, které zadané úkoly dokáží zajistit nejefektivnějším způsobem

Poskytovatelé, klienti

- neexistuje dostatečný kontrolní mechanismus schopný *ex post* kontroly vynaložených prostředků, hodnocení nákladové efektivity apod. Plýtvání nastává na mikroúrovni u výkonných institucí;
- režim fungování (zejména způsob financování) vede organizace k „perverzím“ chování (např. maximalizují výstupy bez ohledu na potřebnost, nedostatečně přizpůsobují strukturu svých výstupů potřebě, plýtvají prostředky na konci rozpočtového období, aby o ně „nepřišly“ apod.)

anebo

- ze strany uživatelů dochází ke zneužívání služeb, jsou čerpány v nadměrném množství, dochází k morálnímu hazardu;
- lidé neví, že nějaké služby mohou být poskytovány – kapacity existují ale nesetkávají se s poptávkou.